

رفرنس دهی به روش هاروارد

روش رفرنس نگاری هاروارد، سبکی است که غالباً توسط دانشجویان استفاده می‌گیرد. مزیت بزرگ آن، راحتی برای مولف است زیرا مراجع فاقد شماره هستند و بنابراین می‌توانند به آسانی اضافه یا حذف شوند. در این روش که به سیستم نویسنده-تاریخ (Author-Date System or Style) مشهور است، استناد در متن، نام نویسندگان و سال انتشار منبع مورد استفاده، در ابتدا و یا در انتهای متن قبل از نقطه انتهای جمله، در داخل پرانتز ذکر می‌شود. همچنین، کلیه منابع مورد استفاده در آخر مقاله (فهرست منابع)، طبق حروف الفبا فهرست می‌شوند. در صورت بکار بردن چند مقاله از یک نویسنده، سال نشر اهمیت بیشتری می‌یابد و چنانچه نام نویسندگان مشابه بود، از یک حرف مجزا علاوه بر نام اصلی برای تفکیک نام‌ها بهره‌گیری می‌شود.

اصول رفرنس دهی سبک هاروارد:

- ☑ ذکر عین جملات از یک مرجع چنانچه کوتاه باشد، در داخل گیومه میسر است. چنانچه طولانی باشد در داخل گیومه، ولی بصورت یک پاراگراف جداگانه می‌آید.
- ☑ از ارجاع به مرجع دوم در داخل پراکت خودداری می‌شود.
- ☑ انواع مراجع مورد استفاده در فهرست نویسی پایانی، شامل کتاب با یک یا چند مؤلف، کتاب ویراسته، کتاب ترجمه شده، مقاله مجلات، مقاله روزنامه، پایان نامه مقاطع تحصیلات تکمیلی، یک فصل کتاب، مقاله همایش و مستندات دولتی می‌باشد. شکل عمومی ارایه چنین مراجعی در انتهای مقاله، بسیار شبیه به هم بوده و بعضی جزئیات آن تفاوت دارد. معمولاً منابع به ترتیب الفبایی (نام خانوادگی نویسنده) فهرست می‌شوند.

در ادامه نوشته حاضر در دو بخش، همراه با نمونه‌هایی، به بیان شیوه رفرنس نویسی هاروارد اشاره می‌کنیم:

الف) رفرنس دهی منابع «فارسی»

رفرنس نویسی درون متنی:

نمونه:

همانطور که حسابی (۱۳۵۷) اشاره کرده است، عامل دما بسیار موثر می‌باشد، نظریه جونز (جونز، ۱۹۸۵) نیز این نکته را تصدیق می‌کند. البته بعدها مشخص شد که توجه به عامل دما باید در شرایط کنترل رطوبت صورت گیرد (جهانشاهی، ۱۳۷۴).

- ☑ اگر متن یا عبارتی عیناً از یک مرجع، بازنویسی می‌شود، باید آن متن یا عبارت، داخل علامت نقل قول (" ") بیاید و شماره صفحه نیز در "ارجاع درون متنی" ذکر شود.
- ☑ کلیه مراجعی که در متن، مورد اشاره قرار می‌گیرند، باید در فهرست مراجع گنجانده شوند.

در ذیل، به رفرنس نویسی آخر متن (بخش منابع و مأخذ) اشاره می‌کنیم:

کتاب:

نام خانوادگی نویسنده(ویرگول) (فاصله) حروف یا حروف اول نام نویسنده با حروف بزرگ (نقطه) (فاصله) سال انتشار (ویرگول) (فاصله) عنوان کتاب (نقطه) (فاصله) شماره جلد و در صورت نیاز شماره چاپ (ویرگول) (فاصله) محل نشر (دونقطه) (فاصله) اسم ناشر (ویرگول) (فاصله ص:ص:) یا (ص:) (فاصله) شماره صفحات (نقطه)

☑ در صورتیکه صفحات نوشته نشود، بعد از محل نشر نقطه گذاشته می‌شود. می‌توان بعد از (ص) نقطه گذاشت یا علامتی قرار نداد.

با یک نویسنده:

غلامحسین زاده، غ. ۱۳۷۹، راهنمای ویرایش. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

☑ اگر تعداد نویسندگان تا سه نویسنده بود، مابین آنان نقطه ویرگول(;) می‌آید.

☑ سازمان و ناشرانی که نام اختصاری دارند، معمولاً از همان کلمه اختصاری به جای نام ناشر استفاده می‌شود

با بیش از سه نویسنده (چهار یا بیشتر):

چنانچه تعداد پدیدآوردگان بیش از سه نفر باشد، فقط نام نفر اول ذکر می‌شود و بدنبال آن "و دیگران" اضافه می‌شود:

فرهودی، ابوالحسن و دیگران. ۱۳۶۵، بیماریهای نقص ایمنی: تشخیص و درمان. ویرایش ۲، تهران: علمی. ☑ می‌توان از کلمه «و همکاران» بجای «و دیگران» استفاده کرد.

سازمان به منزله مؤلف:

هرگاه محل نشر از جایی بجز صفحه عنوان، صفحه حقوق اثر، یا موضع دیگری از کتاب بدست آید، آن را در داخل قلاب می‌آورند:
شرکت سهامی دارو پخش، ۱۳۶۴، دارونامه. [تهران].

ناظر یا ویرایشگر به منزله مؤلف:

پورجوادی، نصراله. ۱۳۶۵، ویرایشگر. درباره ویرایش. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

ترجمه یک اثر:

ویل، یوجین. ۱۳۶۵، فن سناریونویسی. ترجمه پرویز دوانی [تهران]: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اداره کل تحقیقات و روابط سینمایی.

اثری از یک مؤلف در مجموعه‌ای از همان مؤلف:

معین، محمد. ۱۳۶۴، مجموعه مقالات. به کوشش مهدخت معین: "حکمت اشراق و فرهنگ ایران". تهران: معین، ج ۱، ص ۳۷۹-۴۵۸.

کتاب چند جلدی با عنوانی عام و عنوان‌هایی خاص هر جلد:

دورانت، ویل. ۱۳۶۵، تاریخ تمدن. ج ۱: مشرق زمین: گاهواره تمدن. ترجمه احمد آرام و دیگران. تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.

چاپ‌های بعدی کتاب:

عظیمی، سیروس. ۱۳۶۶، اصول روانشناسی عمومی. چ نهم، تهران: دهخدا.

نقل در نقل:

جونز، سرهارفورد. ۱۳۵۶، آخرین روزهای لطفعلیخان زند، ترجمه هما ناطق-جان گرنی. تهران: امیرکبیر. نقل در غلامرضا، ورهرام. ۱۳۶۶، تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران در عصر زند. تهران: معین.

مقاله در نشریه یا مجموعه:**مقاله روزنامه:**

زالی، محمدرضا. ۱۳۶۱ "چگونه با بیماری یرقان مقابله کنیم؟" کیهان، ۱۷ شهریور.

مقاله مجله:

عماد خراسانی، نسریندخت. ۱۳۶۸ "نقش کتابخانه در خدمت به توسعه کشاورزی ایران". زیتون. ۸۸. فروردین ۱۳۶۸: ۱۸-۱۹، ۴۹.

مقاله دایره‌المعارف (با امضا):

جلالی مقدم، مسعود. "آسوریان". دایره‌المعارف بزرگ اسلامی. ج ۱، ص ۳۶۶-۳۷۰.

مقاله دایره‌المعارف (بی امضا):

"کهکشان". دایره‌المعارف فارسی، ج ۲، ص ۲۳۲۸-۲۳۲۹.

مقاله در مجموعه:

باواکوتی، م. ۱۳۶۹، "نقش کتابخانه های ملی در شبکه بین المللی اطلاع رسانی اسلامی"، ترجمه شیرین تعاونی، در اکمل احسان اغلو و دیگران. شبکه اطلاع رسانی در کشورهای اسلامی. تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ص ۴۱-۵۷.

پایان نامه:

موسوی، شهر-آذر. ۱۳۶۶، "تحلیل استنادی مقالات سرگذشتنامه". پایان-نامه کارشناسی-ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.

گزارش و مقاله سمینار:

گزارش چاپ شده دارای مؤلف:

نگهبان، عزت‌اله. ۱۳۴۳، گزارش مقدماتی حفريات مارلیک "چراغعلی تپه" هیات حفاری، رودبار. ۴۱-۱۳۴۰.

تهران: وزارت فرهنگ، اداره کل باستان‌شناسی.

گزارش چاپ شده بدون مؤلف:

گزارش فعالیتهای ایران در سال هزار و سیصد و پنجاه. ۱۳۵۱، تهران: شورای عالی فرهنگ و هنر.

گزارش چاپ نشده:

"گزارشی از فعالیت دفتر تحقیقات و برنامه ریزی درسی پیرامون اصلاح و بازسازی کتاب‌های درسی سال ۶۰" ۱۳۶۰، تهران: (پلی‌کپی).

مقاله سمینار (چاپ شده):

نام مقاله در داخل گيومه، و نام مجله یا مجموعه به صورت ایتالیك حروفچینی می‌شود:

حری، عباس. ۱۳۶۶ "مصرف و تولید اطلاعات"، در سمینار نقش اطلاعات علمی و فنی در خدمت دفاع مقدس، ۱ و ۱۹ خرداد ۱۳۶۶، مجموعه مقالات و سخنرانیهای ارائه شده. تهران: وزارت سپاه، معاونت صنایع خودکفایی، مدیریت تحقیقات و آموزش، مرکز اطلاعات علمی و فنی.

مقاله سمینار (چاپ نشده):

برای مقاله‌های چاپ‌نشده، عنوان سمینار بصورت معمولی می‌آید و در مقاله‌های چاپ‌شده بصورت ایتالیك می‌آید:

حری، عباس. ۱۳۶۵ "نقش خدمات اطلاعاتی در پیشرفت فرهنگی" در سمینار بررسی تحلیلی موانع و عوامل موثر در پیشرفت های فرهنگی، بیرجند، ۱۱-۱۵ اردیبهشت ۱۳۶۵.

ب) رفرنس‌دهی منابع «لاتین»**رفرنس‌نویسی درون‌متنی:**

نحوه درج آنها در متن بر حسب نوع مطلب و تعداد نویسندگان به شرح ذیل است:

☑ اگر در متن به موضوع مطالعه اشاره شود نام نویسنده و سال انتشار داخل پرانتز می‌آید:

Productivity was improved throughout the factory(Bond, 1991)

☑ اگر به مقاله‌ای که دو نویسنده دارد ارجاع داده شود، نام هر دو، هر بار به همراه سال انتشار در داخل پرانتز

قرار می‌گیرد.

☑ اگر بیش از دو و کمتر از چهار نویسنده باشند (دو یا سه نویسنده)، بار اول نام همه آنها به همراه سال انتشار

و در دفعات بعد فقط نام نویسنده اول و کلمه "et al" به همراه سال انتشار در داخل پرانتز آورده می‌شود.

بار نخست:

Loneliness is inversely related to communication competence(Bond, Norrish & Burton 1991)

بار نخست:

Loneliness is inversely related to communication competence(Bond et al 1991)

☑ اگر اثری بیش از سه نویسنده داشته باشد فقط نام خانوادگی نویسنده اول و به دنبال آن "et al" به همراه

سال انتشار در داخل پرانتز درج می‌شود:

Communication apprehension has many correlates(McCaskey et al 1981)

☑ اگر به قسمت خاصی از یک منبع ارجاع داده شود، و یا نقل قول مستقیم استفاده شود، شماره صفحه(ها)

پس از سال انتشار ذکر می‌شود:

"A lack of career success may lower means value in the marketplace of relationships"(Reinking & Bell 1991, p.368)

☑ در صورتیکه نویسنده‌ای بیشتر از یک اثر در سال داشته باشد و در متن از آن استفاده شده باشد، با حروف

الفبا بعد از سال مشخص می‌شود:

(Bond 1991a) or (Bond 1991b)

☑ اگر تمام یک وبسایت بعنوان منبع اشاره شود(و نه قسمتی از آن سایت)، به وبسایت مربوطه در متن

اشاره می‌شود و نیاز به قرارگیری در فهرست مراجع ندارد:

Douglass(<http://douglass.Speech.News.edu/>) is a well organized site for locating American speeches.

مکاتبات شخصی، سخنرانی‌ها، نامه‌ها، خاطرات، مکالمات، نامه‌های الکترونیک(e-mail) و غیره نباید در فهرست

مراجع درج شوند و فقط در متن به آنها اشاره می‌شود که شامل نام، نوع مکاتبه و تاریخ خواهد بود:

R. Pugliese(Personal communication, March 23, 1990) also verified this.

رفرنسی نویسی در بخشی فهرست منابع:

در ذیل به رفرنس نویسی آخر متن (بخش منابع و مآخذ) اشاره می‌کنیم:
 نام خانوادگی نویسنده (ویرگول) (فاصله) حرف یا حروف اول نام نویسنده با حروف بزرگ (فاصله یا نقطه و
 ویرگول) سال انتشار (ویرگول یا نقطه) عنوان کتاب با حروف ایتالیک (نقطه) (فاصله) شماره جلد (ویرگول)،
 (فاصله) نوبت چاپ (نقطه) (فاصله) اسم ناشر (ویرگول) (فاصله) محل نشر (ویرگول) (فاصله) شماره صفحه
 (نقطه) یا محل نشر (دو نقطه) اسم ناشر (نقطه) شماره صفحه (نقطه)
 ☑ می‌توان اصلاً شماره صفحه را ننوشت مگر اینکه نیاز باشد که بخشی از کتاب نام برده شود.

نام خانوادگی نویسنده، حروف اول نام نویسنده، سال انتشار. عنوان کتاب. شماره جلد، نوبت چاپ. محل نشر:
 اسم ناشر.

Hemingway, E., 2003. *Better Reading French: a Reader and Guide to Improving your Understanding of Written French*. Chicago: McGraw-Hill.

کتاب با چهار یا بیش از چهار نویسنده:

Grace, B. et al., 1988. *A History of The World*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

برای ویرایش‌های بعدی کتاب:

افرادی که در کار تهیه کتاب (تا قبل از مرحله حروفچینی) مداخله مؤثر داشته باشند (مانند گردآورنده، مترجم،
 مصحح، شارح، ویراستار، مقدمه‌نویس)، نام آنها به ترتیب نام و نام خانوادگی، بعد از نام کتاب ذکر می‌شود:
 Bigsby, C., ed. 1997. *The Cambridge Companion to Arthur Miller*. Cambridge: Cambridge University Press.

Holt, G., Hardy, S., and Bouras, N., eds. 2005. *Mental Health in Learning Disabilities: a Reader*. 3rd ed. Brighton: Pavilion.

برای کتابهای الکترونیکی:

نام خانوادگی نویسنده (ویرگول) (فاصله) حرف یا حروف اول نام نویسنده با حروف بزرگ (فاصله یا نقطه و
 ویرگول) سال انتشار (ویرگول یا نقطه) عنوان کتاب با حروف ایتالیک [online] (نقطه) (فاصله) شماره جلد
 (ویرگول) نوبت چاپ (نقطه) (فاصله) اسم ناشر (ویرگول) (فاصله) محل نشر (ویرگول) (فاصله) شماره
 صفحه (نقطه) یا محل نشر (دو نقطه) اسم ناشر (نقطه) (فاصله) محل دسترسی (دو نقطه) آدرس سایت (فاصله)
 [تاریخ دسترسی] (نقطه)

☑ عبارات **Online** و **تاریخ دسترسی** داخل کروشه [] قرار می‌گیرند:

Hemingway, E., 2003. *Better Reading French: a Reader and Guide to Improving your Understanding of Written French* [online]. Chicago: McGraw-Hill. Available from:
<http://www.netlibrary.com> [Accessed 25 August 2004].

برای منابع بدون نویسنده مشخص:

Anon. 1991. Turbo Assembler: Users' Guide Version 2.0. Scotts Valley, CA: Borland.

در مطالبی که فقط از یک فصل کتاب ذکر شده باشند:

نام خانوادگی نویسنده فصل (ویرگول) (فاصله) حرف یا حروف اول نام نویسنده فصل با حروف بزرگ (فاصله) یا نقطه و ویرگول و فاصله) سال انتشار (ویرگول یا نقطه) (فاصله) عنوان فصل با حروف ایتالیک (نقطه) (فاصله) (In) (دونقطه) (فاصله) نام خانوادگی نویسنده یا ویراستار کتاب (فاصله) حرف اول نام نویسنده یا ویراستار با حروف بزرگ (نقطه) (فاصله) عنوان کتاب با حروف ایتالیک (نقطه) (فاصله) شماره جلد (ویرگول) (فاصله) نوبت چاپ (نقطه) (فاصله) محل نشر (دونقطه) (فاصله) اسم ناشر (نقطه) (فاصله) شماره صفحه (نقطه)

Smith, C., 1980. Problems of Information Studies in History. *In: S. Stone, ed. Humanities Information Rresearch*. Sheffield: CRUS, pp. 27-30.

زمانی که ناشر، موسسه یا سازمان باشد:

Unesco, 1993. *General information programme and UNISIST*. Paris: Unesco, (PGI-93/WS/22).

مقاله‌ای از یک مجله:

نام خانوادگی نویسنده (ویرگول) (فاصله) حرف یا حروف اول نام نویسنده با حروف بزرگ (فاصله) یا نقطه و ویرگول و فاصله) سال انتشار (ویرگول یا نقطه) (فاصله) عنوان مقاله با حروف ایتالیک (نقطه) (فاصله) نام مجله (ویرگول) (فاصله) شماره جلد (ویرگول) (فاصله) شماره مجله (نقطه) (فاصله) شماره صفحه (نقطه) یا محل نشر (دونقطه) (فاصله) اسم ناشر (نقطه)

Nicolle, L., 1990. Data protection: laying down the law. *Management Computing*, vol. 13, no. 12, pp. 48-49, 52.

مجلات الکترونیکی:

نام خانوادگی نویسنده (ویرگول) (فاصله) حرف یا حروف اول نام نویسنده با حروف بزرگ (فاصله) یا نقطه و ویرگول) سال انتشار (ویرگول یا نقطه) (فاصله) عنوان مقاله با حروف ایتالیک (نقطه) (فاصله) نام مجله با حروف ایتالیک [online] (ویرگول) (فاصله) شماره جلد (ویرگول) (فاصله) شماره مجله داخل پرانتز (ویرگول) (فاصله) شماره صفحه (نقطه) موجود در سایت (دونقطه) (فاصله) آدرس سایت (فاصله) [تاریخ دسترسی] (نقطه)

Baldwin, C.M., et al., 2004. Complementary and Alternative Medicine: a Concept Map. *BMC Complementary and Alternative Medicine* [online] vol. 2, no. 4(13 February 2004). Available from: <http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1472-6882-4-2.pdf> [Accessed 5 May 2004].

Christensen, P., 2004. The Health-Promoting Family: A Conceptual Framework for Future Research. *Social Science and Medicine* [online], vol. 2, no. 59, pp. 223-243. Available from: <http://www.sciencedirect.com/science/journal/02779536> [Accessed 5 May 2004].

مقاله سمینار:

نام خانوادگی نویسنده (ویرگول) (فاصله) حرف اول نام نویسنده با حروف بزرگ (فاصله یا نقطه و ویرگول) سال انتشار (ویرگول یا نقطه) عنوان مقاله با حروف ایتالیک (نقطه) (فاصله) (*In*) (دونقطه) (فاصله) حروف اول نام ویرایشگر مجله (نقطه) (فاصله) نام خانوادگی ویراستار (ویرگول) (فاصله) نوبت چاپ یا ویرایش (فاصله) عنوان (ویرگول) مکان و زمان سمینار به صورت ایتالیک (ویرگول) (فاصله) محل نشر (دونقطه) (فاصله) ناشر (ویرگول) (فاصله) شماره صفحه (نقطه)

Silver, K., 1989. Electronic Mail the New Way to Communicate. *In*: D.I. Raitt, ed. *9th International Information Meeting, London 3-5 December 1988*. Oxford: Learned Information, pp. 323-330

مقاله روزنامه:

نام خانوادگی نویسنده (ویرگول) (فاصله) حرف اول نام نویسنده (فاصله یا نقطه و ویرگول) سال انتشار (ویرگول) یا نقطه) (فاصله) عنوان مقاله (نقطه) (فاصله) عنوان روزنامه به صورت ایتالیک (نقطه) (فاصله) تاریخ انتشار (ویرگول) (فاصله) شماره صفحه در صورت وجود (نقطه)

Hassell, N., 2004. Gilts Investors Take Profits. *Times* [online] 10 August. Available from: <http://web.lexis-nexis.com/xchange-international> [Accessed 8 August 2004].

☑ برای منابع الکترونیک، به موارد بالا آدرس پایگاه اینترنتی و زمان دسترسی (استفاده) اضافه می‌شود.

Borger, J., 2005. Mayor Issues SOS as Chaos Tightens its Grip. *Guardian* [online] 2 September. Available from: <http://www.guardian.co.uk/katrina/story/0,16441,1561314,00.html> [Accessed 2 September 2005]

پایگاه اینترنتی:

نام نویسنده یا ویرایشگر (ویرگول) (فاصله) آخرین تاریخ به روزرسانی یا کپی رایت (ویرگول) (فاصله) عنوان به صورت ایتالیک (ویرگول) (فاصله) ناشر (نقطه) (فاصله) نشانی پایگاه اینترنتی (فاصله) [تاریخ دسترسی] (نقطه)

Reserve Bank of Australia, 2007, Statements on monetary policy, Reserve Bank of Australia. Available from:

<http://www.rba.gov.au/PublicationsAndResearch/StatementsOnMonetaryPolicy/index.html> [6 February 2007].

پایان نامه:

نام خانوادگی نویسنده (ویرگول) (فاصله) نام حرف اول کوچک نویسنده (نقطه) (فاصله) سال انتشار (نقطه) عنوان تز با حروف ایتالیک (ویرگول) (فاصله) مقطع پایان نامه (ویرگول) (فاصله) دانشگاه مربوطه (نقطه)

Levine, D., 1993. *A Parallel Genetic Algorithm for the Set Partitioning Problem*. Ph.D. thesis, Illinois Institute of Technology.

☑ برای منابع الکترونیک، به موارد بالا آدرس پایگاه اینترنتی و زمان دسترسی بصورت زیر اضافه می‌شود:

Lock, S., 2003. *What Is on the Web: a Content Analysis of Academic and Public Library Web Sites* [online]. MSc. Dissertation, University of Bristol. Available from: <http://library.uwe.ac.uk/uhtbin/cgiisirsi>. [Accessed 2 May 2006]

اختراع و ابتکار:

Cookson, A.H., 1985, *Particle trap for compressed gas insulated transmission systems*, US Patent 4554399.

متن سخنرانی:

Foster, T., 2004, *Balance sheets*, lecture notes distributed in Financial Accounting 101 at the University of Western Australia, Crawley on 2 November 2004.

ر. تقی‌نژاد، باشگاه پژوهش‌های علمی ساداکو

<http://www.sadako.ir>

موفقیت در مصاحبه کنکور دکتری www.sadako.ir
با کسب ۱۵ نمره کتاب تالیفی و ۵ نمره کتاب ترجمه
تبدیل پایان نامه به کتاب / یک ماهه / با قیمت دانشجویی

